

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četrt leta 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXVII.

V Ljubljani 13. grudnia 1872.

List 50.

Vse naj moli za sv. Cerkev.

Po vsem nemškem deržavstvu so se z mescem listopadom pričele obširne molitve, in tudi vikši škof Poznanski je svoje ovčice opominjal, naj molijo k Sercu Jezusovemu ter je zapovedal, da v praznik Marijnega čistega spočetja naj se zedinjena poznansko-gnjeznanska škofija daruje naj svetejšemu Jezusovemu Sercu.

To je vse prav. Vse pa je na to zastavljeno, da se prav in dobro moli, pristavlja „Katholik“ v Mogunciji v daljšem pisu, ktereга naj zarad njegove znamenitosti posnamemo za častite brave. Res, že zapoved, da naj se moli, in očitna molitev je spoznavanje in djanje vere, ki ne ostane brez plačila. Ali ta molitev, ako ima namenu primérno vstreči in svoj konec doseči, mora kaj več biti.

Bog opominja kristjane k molitvi že veliko lét; opominja jih čedalje bolj s pomanjkanjem, nevarnostjo in z odtegotvanjem vse človeške pomoči. Namestnik Kristusov je k tem božjim opominjanjem pripomogel, ker je velikrat sveto leto razpisal. Povodnji britkosti in preganjanja pa, ki so se že davno razlile nad glavo sv. Cerkve, kakor je bilo vselej zavolj skrivnostne zveze med glavo in udi, so se bolj in bolj razširile čez vse dežele.

Terpljenja sv. Cerkve ne bodo teknile v smert, ampak k temu, da bo Bog še le bolj povečičan. Pred vsm drugim imajo to terpljenje v Cerkvi Božji na novo zbuditi duh in gorečnost molitve: zakaj to je prednji pogoj in začetek pomoči božje. Od vse človeške pomoči zapušena, po vsih stranéh od naj nevarniših sovražnikov stiskana, celo na zemljo sklónjena, skušana in teptana ima Cerkev v teh časih posnemati svojega Zveličarja, ki je pisano od njega: Factus in agonia prolixius orabat. V smertnih težavah je še bolj priserčno molil.

Res je, da moramo tudi delati, hudo odvrčevati ter svojo dolžnost spolnovati in se bojevati, toda brez molitve bodo naše misli prazne, naše dela nerodovitne, naše vojske pobitja.

Pač se nam je varovati, da duh naravoboštva in umoverstva, ki ima sedaj svet v svojem gospostvu in je že marsiktere zapeljal k odpadu, tudi naši veri korenine ne spodje. Nič ni tako visoko čeznatorno, kakor molitev in njena moč. Sama dar in moč prostodelavne božje milosti, ona nebeške moči zbuja.

Nobeden ne more nad tem dvomiti, da boj, ki sedaj svet potresa, je določna vojska med vero in nevero, med keršanstvom in naravoverstvom (kteremu je natora vse, Bog in vera pa nič). Nobeden naj se tudi ne tolaži, da je nevarnost majhna, da moč sovražnikov ni tolika, da njih nameni niso tako hudobni ali da ne se-

gajo tako deleč. Sedaj ali pa nikoli ne, si mislijo, se morajo njih prevzetne namere doveršiti ter se Cerkev v nič djati, vsegamogoštvo umoderžavstva ji mora konec storiti. Vse okolišine, kakor se kaže, so sovražnikom vgodne.

Se vé, da teh svojih osnov napuh nikoli ne more vresničiti: zakaj Kristus si je enkrat za vselej svet podvergel, in svojo Cerkev je na skalo zidal. Ali neštevne duše se utegnejo pogubiti, cele kraljestva in narode zamorejo sovražniki odtergati od Kristusa in njegove Cerkve.

Kakor je jasno, da je silo velika nevarnost sedanjega kipenja, ravno tako očitno je, da hudo se ne more premagati z zgolj človeškimi pomočki, ampak z milostjo in močjo Božjo, na katero je tudi to zastavljeno, da so pastirji sv. Cerkve v nerazrešljivi edinosti sklenjeni z apostolskim Stolom in med seboj, ter se z veliko krepkostjo in modrostjo poganjajo za reč Kristusovo in Njegove Cerkve, in da z njimi vse katoliško duhovstvo in vesoljno katoliško ljuilstvo nerazrušljivo v zvestobi, pokoršini in vdanosti zvezano je in ostane. Kdo pa ne spozná, da vse to je čisto in edino delo božje milosti, in da se mora toraj z veliko ponižnostjo in gorečnostjo za to prositi? Poslednje z obiskovanji in zmotami tako kalne leta, če že ktera reč, so nam morale to resnico pojasniti.

Razun tega so dandanašnji vse razmere tako zamotane, da nam povsod žugajo skriti morski robovi. Misli naj kdo le na katoliški Cerkvi tako silo pritežne in nevarne politiske zavozljanja skor po vsih deželah, znotranje in zunanje. Človeška prebrisanost nam utegne ravno tako propastna biti, kakor človeška strast. Le tista božja modrost, ki od konca do kraja vse dela snaviter (pohlevno) in fortiter (močno) zamore tukaj sklepe in djanja pastirjev in zagovornikov sv. Cerkve tako voditi, da bode teknilo k ometju.

... Če kdaj, potrebuje Cerkev zdaj velikih in svetih mož; potrebni so ji spoznavavci *) in cerkveni učniki, morebiti tudi mučeniki.**) Le Bog, ki po svoji blagovolji deli darove natore in milosti, jih zamore dati in zbuditi.

Posvetni duh sedaj vse péhanje na to obrača, da bi bogoljubno, gorko katoliško življenje razdjalo in njegov studenec zasul. S preganjanjem jezuitov iz Nemčije, z iztiranjem toliko pobožnih mnihov iz učilnic, z beganjem in razdjanjem cerkvenih (molitvenih) družb, posebno taci, ki v mladini gojé vero in keršanske čednosti, so sovražniki izsušili že veliko studentev milosti in bogoljubnosti. Posvetni duh pa hoče še veliko dalje preriti

*) Na nemškem preganjanju redovniki, redovnice, pred vsm Pij IX. jetnik.

**) Od komune v Parizu poklani mnibi in drugi.

s pomočjo posvetnjakov in mogočnikov, ki jih je tako lahko zmotiti, ker nič tega ne umejo, kaj je čeznatorno (duhovno) življenje, kaj bitje in djanje sv. Cerkve. Šole hočejo imeti za edino in samo sadišče plitve „aufklärung“. Cerkev samo in njeno duhovstvo pa zopet narediti posvetno in neduhovno, kakor ob času jožefinstva. Se bo li pri tem in takem verno življenje, cerkveno mišljenje ohranilo in rastlo v duhovstvu in v ljudstvu, pred vsim pa v katoliški mladini? Ako ima sedanje vrenje v blagor tekni, je to mogoče le z veliko, nenavadno božjo milostjo.

Kadar je keršanstvo imelo svojo veliko vojsko z nekdanjim poganstvom, zmaga ni bila zunanje prevladanje, ampak znotranje spreobrnjenje malikovavcev. Gotovo je v oziru na novo poganstvo, kakor tudi na krivoverski in razkolski svet ravno taka. Zgolj zunanje povišanje vernega in zunanje ponižanje nejeverskega sveta bi teknilo na obeh straneh v propast in ne v blagor. Samo po sebi pa je dosti očitno, da spreobrnjenje misel prisovražnih keršanstva, da prevrat zoperkeršanskega očitnega mnenja, da spreobrnjenje serc je delo velikih in čeznavadnih milost — gnad, in da k temu je prvo in naj potrebniši reč molitev.

Toda vprašanje ni samo za spreobrnjenje poganov in krivovercev; grehi katoliških narodov in njih glavarjev in vodnikov, vse zagrešenja in zamude Cerkve zahtevajo sprave in ozdravljenja, in k temu pred vsim drugim potrebujemo božje milosti, in zato moramo moliti.

Vsi bogoljubni kristjane koperneče želé in zaupno pričakujejo, da bode roka Najvišjega doveršila veliko spreminjenje k boljšemu. Na to kažejo tudi vse znamenja sedanjega časa in nar bolj terpljenje sv. Cerkve. Zakaj kolikokrat se v Cerkvi obnovi „pasijon“ njene glave ter Zveličarja, se to zgodi kakor pripravljanje k velikim milostim, ki se imajo razliti na Cerkev in vernike. Vse terpljenja, pred vsim pa terpljenja sv. Cerkve, imajo pravno in milosti budočo moč — pa le v zvezi z molitvijo in s čistim namenom. Kako potrebno je tedaj, da zdaj se pred vsim v vsem skrivnostnem telesu Kristusovem zbudi in poživlja duh molitve, gorečnost molitve!

Pozabiti ne smemo, da Cerkev nima vojske samo in poglavitno z vidnimi, ampak posebno tudi z nevidnimi sovražniki. Kljubovati tem nevidnim sovražnikom pa je zmožna le molitev v zvezi s pokoro in postom. „Ti duhovi se izženejo le z molitvijo in postom“. Tisti nesrečni mladeneč, kateri je od besnosti tulil, je bil podoba togote, s katero svet baci zoper Cerkev

(Konec nasl.)

O cerkrenem premoženju.

(Govor gosp. J. Flis-a v katol.-polit. društvu 1. grud.)

Pervo poglavitno vprašanje je, ali ima Cerkev pravico premoženje si pridobiti in premoženje imeti?

Cerkev kot vidna družba, in sicer silno velika in po vsem svetu razširjena družba, neogibno potrebuje premoženja, da samostojna in nenavezana na premenljive okolnosti zamore svoj namen dosegati. Kot vidna družba mora imeti predstojnike, služabnike, zunanjo službo Božjo, in ta se mora namenu primerno slovesno in častljivo opravljati; za vse to pa je očitno potreba premoženja. Cerkev ima torej naturno pravico imeti premoženje, kakor vsaki človek, vsaka družba ali država. Druge družbe sicer, da smejo obstati, morajo imeti privoljenje od države, cerkev pa, da sme biti družba, privoljenja od države nikakor ne potrebuje, temuč ona je po božji pravici od Boga samega vstanovljena družba — toraj tudi od države ne potrebuje privoljenja, da sme

imeti premoženje. Premoženje pa ji ni namen, ampak ji je le pripomoček, akoravno ne poglavitni, temuč podružni, vendar pa potrebni pripomoček k dosegu namena.

Cerkev je tudi vedno premoženje imela; to nam spričuje zgodovina. Znano je, da Kristus in njegovi aposteljni so imeli skupno premoženje za mnogotere potrebe. Kristusov izgled so posnemali aposteljni in njih nasledniki; sprejemali so darila, ktere so jim verni prinesli, jih spravljal v skupno blagajnico, in iz te za cerkvene potrebe oskerbovali in revnim pomagali; — vse pa je bilo vsih, in tako ni bilo revnega med njimi.

Perve tri stoletja, dokler nejeverni rimski cesarji svete cerkve niso hotli spoznati kot družbe, ker so jo cenili nevarno za cesarstvo, se vé, da ji niso hotli privoščiti ne priznati nič in nobene pravice, toraj tudi ne pravice imeti premoženje, — zatoraj so cerkvi, kadar si je kaj premoženja pridobila, to hitro s silo vzeli in pograbili. Ko pa je leta 312 cesar Licinij s Konstantinom sv. vero očitno pripoznavati dovolil, je zapovedal keršanskim družbam po nejevernikih pograbljenno premoženje nazaj dati, in s tim je cerkvi djansko pripoznal pravico do premoženja. Leta 321 pa je Konstantin to pravico tudi s posebnim pismom poterdil, in od tega časa je bila pravica do premoženja cerkvi vedno priznana; še več, rimsko pravo in pozneje mnogi keršanski vladarji so ji celo pridobitev premoženja polajševali blizo do novejših časov, ko so te pravice cerkvi zopet kratiti in jemati začeli in je bila pridobitev premoženja po raznih postavah močno omejena.

Od kod je cerkveno premoženje, ali kako si je cerkev premoženje pridobila?

Pervi viri cerkvenega premoženja so bili radovoljni darovi vernikov, za čigar oskerbovanje in razdelitev so aposteljni volili dijakone. O času Konstantina pa se je cerkveno premoženje začelo množiti, in on sam ji je daroval veliko veliko premoženja. Spoznal je, kolik blagor je sv. vera za človeštvo, vidil je sam in se je z lastnimi očmi prepričal, koliko hudega je sv. vera odpravila in koliko dobrega storila; prepričan je bil po lastni skušnji, da le sv. vera zamore pravo omiko širiti med razuzdanimi narodi; — zatorej je on mnogim cerkvam daroval toliko premoženja, da so služabniki sv. cerkve brez skerbi za telesno življenje, le za razširjanje omike in olike med ljudstvom skerbeti zamogli. V petem, šestem in v poznejših stoletjih ali sploh v srednjem veku, ko se je sv. vera vedno bolj širila in živejši prihajala, so cesarji, kralji, plemenitaši in drugi bogati na svoje stroške zidali cerkve in za njih ohranjenje in oskerbovanje milodarne vstanove napravljali. Da se je služba božja slovesnejše in veličastnejše mogla opravljati, so ji goreči verniki omišljevali bogatejših in krasnejših oblačil, zlatih in srebrnih mašnih posod. Marsiktere verne kraljice in cesarice so z lastno roko izdelovale krasne in dragocene mašne oblačila in jih kaki cerkvi darovale.

Kakor si je pa cerkev sploh s svojim djanjem popolno zaupnost pridobila, tako da so verni njo spoznali za svojo nar veči dobrotnico, si je tudi z obračanjem sebi darovanega premoženja pridobila zaupanje. Vidili so namreč verni, da cerkev s premoženjem veliko dobrega stori, da velik del premoženja v blagor človeštva obrača; torej mnogi bogati, katerim je Bog podelil obilno premoženja, tega boljši porabiti niso vedili, kakor da so ga darovali cerkvi, ali brezpogojno, da naj ga ona po svoji previdnosti rabi kakor ji je drago, ali pa z nekterimi pogoji, n. pr. da naj se vsaki teden, mesec ali leto bere toliko in toliko maš, ali kaka druga pobožnost opravlja za njih dušo; zakaj vedili so, da po njih smerti se bo tudi med bližnjimi sorodniki na-nje

kmalo pozabilo — v cerkvi pa se bo stoletja nanje spominjevalo in molilo zanje. Ti dobrotniki cerkvá so pomnili lepih besed Aleksandrijskega nadškofa, ktere je govoril pri vstanovitvi dveh novih samostanov, rekoč: Jest vam bom preskerbel za telesne potrebe, vi pa po moji smerti skerbite za potrebe moje duše.

Ravno iz tako blagega namena je bilo vstanovljeno mnogo samostanov, namreč edino le iz namena, človeštvu koristiti. Tudi pri samostanih se je v srednjem stoletju po ravno tako milodarnih vstanovah premoženje množilo. Posebno nepremakljivo premoženje se je naraščalo nekoliko po vstanovitvah, večji del pa si ga je pridobila cerkev z velikim lastnim trudom, zatajevanjem in terpljenjem. Mnogi samostani so si razširjene polja, vinograde in pašnike pridobili s tem, da so malovredne samotne pušave spreminjali v rodovitne polja, nedohodljive gojzde v prijazne vinograde in škodljive močvirja v dobre pašnike.

Kaj tedaj gre k cerkvenemu premoženju?

K cerkvenemu premoženju se štejejo nektare reči neposrednje, to je tiste, ktere so za službo božjo odločene, in zavoljo tega tudi morajo biti blagoslovljene ali posvečene, kakoršne so: cerkveno poslopje, altarji, cerkvene posode, mašne obleke, zvonovi itd.

Posrednje cerkveno premoženje pa se deli v cerkveno doto, to je tisto premoženje, ktero je bilo cerkvi precej pri vstanovitvi zagotovljeno kot kapital, iz čigar obrest je bil cerkvi obstanek zagotovljen in je bilo preskerbljeno za duhovna postavljenega pri cerkvi in za popravljanja pri cerkvi potrebne.

Drugi del cerkvenega premoženja so poznejši dohodki, kakor n. pr. mnogoverstne milodarne vstanove za sv. maše, za uboge itd. in vse nepremakljive posestva, kakoršne so pri škofovskih cerkvah: stanovališče škofovo, hiše prelatov, korarjev, škofijske semeniša, škofovske ali kapiteljske hiše po deželi, ali pri farnih cerkvah; duhovske hiše (farovži), mežnarije z vsim gospodarskim poslopjem, samostani z vsim poslopjem itd.: vse to se imenuje cerkveno premoženje v širjem pomenu. Vse to premoženje pa, kakor je bilo že omenjeno, se ne šteje k bistvu cerkve, ampak ji je le pripomoček k dosegu namena. Vse to premoženje je pošteno pridobljeno, cerkev ni tega od nikogar zahtevala, nikogar na beraško palico spravila, nikogar ogoljufala. To premoženje so popolnoma prostovoljne darila vernih, prav za prav Bogu samemu darovane za povikšanje Božje časti, premoženje revnih je, odkupnina duš in sad trudovitega dela.

Da bi se pa tistim, kteri so cerkvi napravili kako vstanovo za sv. maše ali za kako drugo opravilo, to vedno spolnovati zamoglo, iz tega namena je cerkev prepovedala cerkveno premoženje prodajati. In to je bilo prav previdno; utegnili bi se pripetiti, da bi bili sicer kaki cerkveni predstojniki (kakor nekteri mestni očetje) nepremakljivo premoženje po lastni volji prodajali, denar za ne potrebne reči porabili, in tako nemogoče storili, da bi se namenu vstanovnikov zadostovalo. Vendar pa tudi prodaja cerkvenega premoženja ni izločljivo prepovedana. Kadar je dolžnost in sila velika, kakor n. pr. o času velike lakote, za podporo revnim, za odkupovanje jetnikov, pri katerem zadnjem primerljeju se še celo posvečene reči smejo prodati za odkupnino.

(Dalje nasl.)

Vera, pa omika in svoboda.

(Konec.)

3. Do take stopinje, do take skoro neverjetne prostosti bi nas pripeljala vera, ko bi namreč verske resnice resno premišljevali, po njih živeli

in občutivši njihovo blažilno moč vedno za najviše imeli. Toda nevedno, neskušeno oko ne pozná drazega demanta, verže ga od sebe, morda za bliščečo steklenino, ktere svit oko omamlja. Kdor ne pozná notranjega bogastva vere, ampak jo pogleduje le poveršno in morda še skozi temne in vse napačno kazajoče očale strasti in predsodkov, odbacne vero popolnoma od sebe, ali pa se vsaj ne zmeni za njo, kot za reč na videz brez vse cene. Omamljajo ga resnice nižje verste vstrežajoče njegovim željam, reči, ki so vgodne potrebam za časnost, ktere koli more imeti in želeči človek na tem svetu: slava, čast, premoženje, dobro življenje, hrepenenje po zabavah. Kar zadovoljuje tem in enacim potrebam, to je najviše onemu, ki ne gleda dalje, kakor segajo meje sedanjega življenja, in to mu je tudi najboljše, zato vredno, da to skuša doseči z vsemi močmi, ktere so njegovi volji na razpolaganje.

Iz tega se vidi, da ravnila za svojo voljo taki ne bo več iskal v Božji volji, ampak v sebi samem, v tem, kar za sebe, za svoj „jaz“ koristno ceni; — do vsega tega meni, se smé njegova volja raztezati in nobeden nima pravice postavljati se mu na pot, ker to bi se reklo, samovoljno mu prostost omejevati. Vendar tako opoviranje mora gotovo priti, sej je škodljivo za družega, kar je koristno njemu, pota posameznih se morajo križati, in kdo bo odjenjal? Gotovo slaběji, in temu bo uničena prostost, zato da jo bo uni mogel uživati, akoravno imata oba enako natorno pravico do tega uživanja. — Toda moč je pred pravico. V veri bi imeli vsi eno pot, en namen, nikdar bi se ne križali in si svobode ne omejevali, vsi bi bili res prosti; tu pa bi prav za prav ne bil nobeden prost, drug družega bi morali omejevati in sicer po krivici.

Vsak pa, se modruje, ni le za se, je tudi ud države, ud naroda. Kar je človek sam za-se, to je država za vse, natora in naloga človekova je natora in naloga države — česar ne more posamesni doseči, to skuša doseči v državi. Zato bi si bila tudi država sebi namen — neimajoča namena zunaj sebe — njena volja bi bila edinoveljavna in ta bi težela le na svoj prid, ter ga skušala doseči v zakonodajstvu. A ker navadno v državah le večine vladajo, bi toraj te večine postavno sklepale to, kar njim dopada in tem sklepom bi se moral vsakdo ukloniti, ukloniti se morda velika manjšina, ali pa faktična in terorizirana večina. A kdo bi imel pravico drugemu delu prostost kratiti, uničevati, ter ga siloma tirati na njemu neljubo, še škodljivo pot? morda teptati njegovo pravo? Kje bi bila tedaj prostost, svoboda v taki omnipotentni državi, ktera ni na podlagi vere? Niso zastoj kliči po svobodi vedno glasnejše doneči nam na uho v tacih svobodnih (kakor se same imenujejo) državah — kdor ima prostost, ta ne kliče še le po njej, ampak le iz pers v verige vkovanega morejo izhajati tako mili zdihljeji.

Pa kakor bi bile države brezvérske podobne onim v poganstvu, enako bi bila tudi narodnost, narodni ponos in narodna moč prvi glavni namen vsacega naroda, kakor v dobi pred Kristusom; in kakor so se takrat narodi sovražili in skušali si pridobiti nadoblast drug na družega, stavljajoči v to ves svoj ponos, enaki prikazi bi se objavljali in se že objavljajo tudi dandanes med liberalnimi nameravami. Gola narodnost je vsacemu bog, pred katerim kleči in mu kadila zažiga; narodnosti dati vso mogočo veljavo in moč, to je njemu kot udu naroda edini namen. Po tem načelu naj se ptuje narodnosti kolikor mogoče odpravijo, da bo lastne blišč toliko lepši, ptuje naj se zatirajo, posebno če so še

majhne, in ne še tako visoko omikane, in naj služijo v povečanje lastne narodnosti: brezumni narodi si morajo stati nasproti kakor sovražni, zavidljivi sosedje, ter bi tukaj vsa prostost zgubila svojo pomembo in bi vladala le moč. O kaj bi bilo v veri vse drugač! Narodnost bi se tudi razvijala, le veliko lepše in hitreje; narodno blagostanje bi raslo vedno bolj; narodi bi si vsikdar podajali bratovske roke podpiraje se v enacem prizadevanji: gerdega prepira in boja v narodnem vprašanju bi nič ne bilo, še nemogoč bi bil ves narodni ravs in kavs v nesrečo tirajoč vso Evropo. Res da, le v veri je prava svoboda!

4. Vero pa sicer dandanes liberalci toliko cenijo, kolikor stergano obleko; proč naj se verže, mislijo, berači naj jo nosijo, če hočejo; ali mi smo pa vidili, da ravno vera daje našemu delovanju, bodi si gledé na um ali na voljo, še le pravo notranjo vrednost. Vera ta nam mora biti to, kar je življenje telesu. Dokler je telo živo, kako je lepo, mogočno, kako se lahko giblje na vse strani; če pa zgubi življenje, upada in razpada, grozno smerdi in okužuje vse okolno vzdušje. Tudi naša omika (menim jo zdaj v širjem pomenu raztezajočo se na celotnega človeka, tedaj na vse naše moči, tudi na um in voljo, toraj objemajočo v sebi omiko v ožjem pomenu, in svobodo) na verski podlagi je živahna, čvrsta, dostojna; a brez vere je mrtva, polna gnjilobe in trohljivosti. Zato naj bo naše geslo: vse za vero, ker s tem bomo najboljše delovali v smislu prave, edino resnične omike in svobode za naš narod, za našo domovino, bodi si ožjo ali širjo. Če ljubimo sami sebe, če ljubimo svoj rod, ne tergajmo od vere teženja po omiki in svobodi; očitno, določno, duhu modernega časa ravno nasproti spoznajmo, da le v veri je rešenje, tu edino ga moremo dobiti in moramo iskati. A. J.

Vincencij Vovk,

bivši dekan v Metliki in kasneje župnik v šent-Rupertu na Dolenjskem.

(Spisal Janez Müller, župnik na Mirni pri šent-Rupertu.)

VI. (Dalje.)

Da so zidarji urno delali, so vse stranske altarje umaknili iz cerkve, le veliki altar je ostal na mestu. Postavijo odre in do čela otolčeno cerkvo zidarji novič omečejo in rumenkasto pobarvajo; korenine na oboku so prevlekli z malo temnejšo barvo; podobe v koreninah na oboci, verhi slopov po cerkvi in koreninam podobe po stenah so dali pa pozlatiti. Naposled so poderli pa še stopnice do orgelj in nove zidali vnej.

Da je razgled k velikemu altarju bil bolj odpert, odvzeli so nekoliko oboka in drugo lepo gotiški olepšali; pri velikem altarju so prostor nad malo zakristijo naredili za oratorij na moški strani, na ženski strani pa so v zid vdolbli duplino, lepo gotiški olepšali obe in postavili so v vsako enega svetnika.

Ko so pozno jeseni zidarji in druge umeteljniške roke bile za silo skončale vse to in poderli odre, se je cerkva precej pokazala v veličanski lepoti in vseč je bila vsakemu, kdor jo je pogledal.

Blagoslovili so jo ranjki Trebanjski dekan Rozman. Darú so o tej priliki dobili ranjki do 70 gld., vse delo pa je prizadelo stroškov dekanu 1000 gold. Zdaj je cerkva vseč bila kmetu, ker ni skoro nič stroškov imel z njo. Med delom je bila služba Božja v podružnici sv. Frančiška na Veseli gori. Stranska altarja sta tudi bila po nekoliko zgotovljena, in enako leca.

Delo je zdaj prenehalo, ker je zima bila nastala. O prostih urah so g. dekan prebirali na svoje podučenje pripravne spise, delali črteže za prihodnje delo. Bili so v delu novi cerkveni stoli, spovednice, ki so jih v zid postavili, vse po gotiški šegi. Tudi so naročili nov križev pot in stranskima altarjema nova kipa: sv. Antona puščavnika in rožnikranske Matere Božje, pa oltarje za Suhor in Dragatuš; delal jih je podobar in malar J. Tavčar v Idriji.

Zugali so se podreti pa tudi podi in hlevi; bilo je treba skrbeti za nove. Prizadevalo je tudi to mnogo skerbi in veliko dela. Začeli so precej spomladi 1856 brez tistih dolgočasnih „komisij“ pa dražbarij, ki se poskušajo ne toliko, kedo bi cenejše delal, temuč kedo slabejše naredil, pa kmalu zopet imel zaslužek. Kakor vselej, tako sta tudi o tej priliki dekanova konja prava začela zvažati gradivo. Tudi ljudje so rajši kaj storili, ker so vidili, da gospod hoté dobro tudi njim, ne samo sebi, in tako je urno rastlo orjaško poslopje, in naposled je kmetijska stavba stala res taka, da je ni bilo daleč okrog enake, do cela primerna toliki kmetiji, kolikoršno ima ta duhovnija; pa vse se je zgodilo brez posebnih patronovih stroškov ali župljanov, ker zopet je šlo naj več iz dekanovega, da se je le delo dokončalo.

Tudi v Suhorji in Dragatuši je delo šlo urno od rok, in naročili so bili ta čas tudi zvonove v Ljubljani.

V cerkvi so pomladi dalje delali, mramorili stranska altarja, leco, kerstni kamen, zgotovili olepšave v zidu, dokončali oratorij in izročili Rakovniškemu grofu Barbo-tu, kot dobrotniku cerkve sv. Ruperta. Stolar je izdelal in postavil stole, katerih so posebno lepo gotiško narejeni pred velikim altarjem štirje.

L. 1857 je bil dodelan in blagoslovljen križev pot. Pokazalo se je zdaj, kako primeren je toliki višini, kolikoršna je v cerkvi, ker visoke so table po 7 čevljev s križem vred. Tudi kerstnega kamna je podobar Tavčar za silo izdelal toliko, kolikor se tiče njegovega dela, dokončan pa ni bil in zgotovljen še zdaj ni. Stranska altarja je to leto dodelal g. Tavčar, oskerbel s kipi in podobama. Leca je dobila lepo gotiško krasoto.

Z novima altarjema so ljudje bili jako zadovoljni, posebno jim je dopadal Matere Božje altar sv. rožnega venca; najvselejši so ga bili družniki živega rožnega venca. Ta bratovščina je bila močno razširjena, potlej pa se je pridružilo še mnogo novih udov. Še zvestejše je ljudstvo molilo na brojanice doma in v cerkvi.

Kakor je nevolja bila velika, ko so razdirali stare altarje, tako je zdaj veselje kipelo, ker sta nova altarja bila tako lepa. Neka molitvena oseba je djala: „Zažugala sem, da gosp. dekanu nikoli ne odpustim, zato ne, ker so nam bili poderli oltar Matere Božje, ali zdaj ko vidim, kako lep je še le novi oltar, odpuščam jim vse; Bog jim daj še mnogo lét živeti, ker tako skerbé za nas.“

Bratovščini Jezusovega in Marijinega serca ste bili že začeti. Da bi ti bratovščini bolj povzdignili in razširili in da so češčenje Jezus- in Marijinega serca bolj pospešili, dali so postaviti obraza: Jezusovega serca na moško plat na altar sv. Antona, Marijinega pa na žensko stran na altar Matere Božje. To je lepo cerkvo le še bolj povzdignilo, da je bilo res veselje va-njo hoditi in v njej moliti. To so tudi ljudje pričali, ker so z velikim veseljem ob nedeljah in zapovedanih praznikih vdeleževali se Božje službe; tudi od ranega jutra do pozne noči — in še po noči je molilo jih obilo v cerkvi, vsak dan pa je prišlo precej ljudi, bližnjih in daljnih k sv. mašam; vsakdo se je čudil, da je na kmetih toliko ljudi pri sv. mašah ob delavnikih, celo o silnem delu jih je bilo zmerom veliko v svetišči. Popreje domače vasi ljudem ni bilo dosti do tega, ali so hodili k

sv. mašam ali ne ob delavnikih, skoro po vseh hišah so kosili v tem, ko so gospodje maševali; zdaj pa so vsak dan najpopreje šli k sv. maši, potlej še le so kosili in po kosilu šli vsak na svoje delo. Bog varuj pa, da g. dekana družina ne bi bila sleherni dan bila pri sv. maši. Bogoljubni mož je z jezikom in djanjem učil: kedor Bogu daje, kar Bog od njega tirja, njemu tudi Bog daje, česar potrebuje od Boga.

Pa božji blagoslov se je res vidno kazal povsod, posebn v dekanovi hiši, ker da-si so zmirom dajali cerkvam in ljudem, vendar je bilo vsega dosti neprenehoma.

(Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Tretjoredniška tridnevnik o začetku tega mesca, pod vodbo in med izverstnimi pridigami preč. O. Benjamina, v cerkvi Marije Device pred mostom, je bila prav obilno obiskovana in je zaupljivo v duhovnem kraljestvu veliko dobrega storila. Sv. Očeta so se bratje in sestre tretjega reda o tej priliki kakor svojega 50letnega sobrata spominjali v molitvah in tudi z lepim darom. Bog jim obilno in obilno povračaj njih bratovsko ljubezen!

Iz Ljubljane. Dr. Razlagov predlog v korist bogoslovcev je bil od obeh strank sprejet v seji deželnega zbora na sv. Nikolaja dan. Zadevno pismo se tako-le glasi:

Poročilo

občinskega odseka o predlogu poslanca g. dr. Razlaga in sodrugov o premembi splošnega vojnega zakona gledé na enoletne prostovoljce.

Slavni deželni zbor!

Nasvet zastran premembe splošnje vojne postave od 5. decembra 1868 gledé na enoletne prostovoljce tako, da se ti po opravljeni enoletni djanski službi tudi zamorejo brez zadržka izučiti bogoslovja in za duhovnike posvečeni biti, potem pa vverstijo med vojne duhovnike, je občinski odsek v pretres vzel in stavi sledeče predloge:

§. 21. vojne postave določuje, kateri mladenči imajo pravico do enoletne prostovoljne službe in se glasi tako-le:

Domači deželani, kateri so do tolike stopnje izobraženi, da se vstrič stavi doveršenim naukom na kaki gornji gimnaziji, ali na drugi nji enakopostavljeni učilnici, in se izkažejo s spričali od tacihi očitnih ali s pravico očitnosti previdenih učiliš, ali z izprašanjem, ki se ima pred zmešanim v to postavljenim odborom opraviti, ter prostovoljno pristopijo v stoječo vojno in se za čas svoje službe iz svojih lastnih pomočkov oblačijo, okovarajo in zderžijo (pri konjikihi si tudi vso ježo oskerbijo in konje zderžijo) — taki se o času miru že po enoletni djanski službi, kar se šteje od nastopnega dneva, postavijo med „reservo“, in ako svoje nauke nadaljujejo, imajo pravico do 25. leta svojega življenja posadni kraj in leto za enoletno službo sami si izvoliti.

§. 23. določuje za slušatelje zdraviloslovja to olajšavo, da smejo celo svoje leto prostovoljne službe opraviti v vojaški bolnišnici, in §. 24. dopušča to isto lekarnjem v vojaških lekarnah.

Zastran slušateljev bogoslovja odločuje §. 25. sledeče:

Novinci duhovskega stanu vsake postavno priznane cerkve in verske družbe, ako so bili vversteni v stojno vojno (vojno mornarstvo) ali v deželno brambo, dobé odpust, ako prosijo, da bi zamogli bogoslovske nauke nadaljevati.

Po sprejetih viših posvečenjih, oziroma po izvolitvi za dušne pastirje, se zadevni vverstijo v zapisnik vo-

jaških dušnih pastirjev, in ob času vojske se po meri svoje vojne dolžnosti zamorejo kakor dušni pastirji v službo vzeti ali v stojnem polku (vojno mornarstvo), ali pri deželni brambi, pa tudi v vojnih ali pa po stalnih bolnišnicah.

Djansko ti predpisi le veljajo za enoletne prostovoljce, ki so bili še le po sprejetju v katero semenišče vversteni med vojake, med tem, ko tisti mladenči, ki so poprej tudi opravili enoletno prostovoljno vojno službo, brez posebnega dovoljenja od primerljeja do primerljeja, ne morejo posvečeni biti za duhovnike.

Z obzirom na žugajoče pomanjkanje duhovskega naraščaja v kranjski vojvodini, kakor imajo v teržaški, poreški in kerški škofiji že letos samo po enega slušatelja bogoslovja, je torej želja po premembi vojne postave gledé na važnost duhovskega stanu opravičena, naj se vsem tistim mladenčem, ki so sprejeti med enoletne vojaške prostovoljce pred ali po sprejemu v katero semenišče podeli po §. 25. splošne vojne postave od 5. decembra 1868 vstanovljena olajšava zastran bogoslovskih nauk, da jih tudi morejo po svoji volji začeti, nadaljevati in za duhovnike posvečeni biti, potem pa da se vverstijo samo med vojaške duhovnike.

Odsek toraj nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene, da se ima c. kr. vlada naprositi, naj po postavni poti pripomore k spremembi splošne vojne postave zastran enoletnih prostovoljcev (§§. 21—25) tako, da tudi tisti enoletni prostovoljci, ki so pred začetimi bogoslovnimi nauki svojo enoletno djansko službo doveršili, deležni postanejo dobrote §. 25. splošne vojne postave od 5. decembra 1868.

Posnetek adrese do svetlega cesarja iz kranjskega deželnega zbora od 4. grudna 1872. — Prepokorni deželni zbor si v sveto dolžnost šteje svoje želje, upe in bojazni Nj. veličanstvu naravnost in odkrito razodeti. Tako je storil l. 1867, 1870 in 1871. Če tudi so malo ne vsako leto nove volitve v deželni zbor, so vendar te adrese bile v bistvenih rečeh vedno enake, in so tudi še danes.

Prezvesti in prepokorni zbor prav globoko obžaluje, da se je že skoraj dognano pomirjenje narodov bilo pretergalo, in živo se zanaša, da modrost Nj. veličanstva se poprime pripravnega trenutka, da na terdni podlagi v vsih zadovoljnost vstanovi „mir med vsimi narodi v cesarstvu“, s čimur bi se mogočno povzdignila sreča in blagor vsega cesarstva in njegovih posameznih dežel.

Novi zakoni o učilnicah so se na Kranjskem sploh, brez upiranja sprejeli, ker se je tukaj pri njih zverševanju v mejah teh zakonov oziralo na narodne in verske misli ter potrebe našega ljudstva. Neke spremembe naj novejših časov, kar se tiče oseb tistih krogov, kateri so razsodilni o učilnicah vojvodine Kranjske, po pravici budé bojazen, da se zdaj veljava hoče dati bolj nasprotnim težnjam (prizadevanjem). Vašemu Veličanstvu je vlada priporočila v kranjsko deželno učno svetovništvo moža, ne da bi vprašala, koga misli nasvetovati deželni odbor vojvodine Kranjske. In po §. 35 v dež. zakonu 25. febr. 1870 št. 11, kterege je Vaše Veličanstvo poterdilo, naravno mora v takem narekovanji ministerstvo za bogočastje in uk z deželnim odborom dogovoriti se.

Ponavljani sklepi in želje prepokornega dež. zbora, naj bi se postavno zveršila slovenskemu narodu zagotovljena ravnopravnost v učilištvu in v vradu, so bili vselej odvergnjeni, in vedno je zastavljeno na voljnost razsojevalnim deželnim osebam, ali in koliko se te pravice vresničujejo. Vravnavanje zemljiškega davka, ki je ravno v delu, preti tudi v prihodnost to vojvodino

preobloženjem davkov, in to nekoliko zavolj pomanjkljivih postav, nekoliko od tod, kako to postavlo posamezni zverševalni organi fiškalno razumevajo.

Sicer po večem že davno dognana zemljiška odveza, na Kranjskem še zdaj ni dovršena, in to je krivo materijalnih nepristojnost in sporov, zaradi katerih marsikteri zaidejo pod kazenske postave.

Za duhovni in telesni razvoj naše dežele je silna potreba, da naj se njeno gospodarstvo dokončno vravná, toraj tudi razmérja med zemljiško-odveznim zakladom in med državo. Samo krepka podpora iz državnih denarjev, katerih bi ne bilo treba vračevati, more kranjski zemljiško-odvezni zaklad tako podstaviti, da bode vstrezal vsim svojim dolžnostim, in ne bo prisiljen večine deželnih prihodkov goltati na desetletja. Železnične proge, že večkrat priporočane, namreč od Tersta čez Loko na Koroško in od Ljubljane na Karlovec, imajo naj večji vojaško in trgovinsko važnost. Za vso državo, in za obćenje vsega sveta; toraj zbor upa, da se bodo v tem pretehtovale tudi naše posebne koristi.

Zbor se samo od c. kr. apost. Veličanstva nadja pomoči, ki je z diplomom od 20. okt. 1860 iz svoje moči zagotovilo svojim deželam vdeleževanje pri postavodajstvu ter jim dalo pravico poslance odpravljati v državni zbor. Z deželno vstavo 26. febr. 1861, vojvodini Kranjski podeljeno, je ta pravica deželnega zbora dobila vstavno moč, katera se prenarediti zamore ali odpraviti smé samo s privolitvijo deželnega zbora.

Prepokorni deželni zbor je poslednjič večkrat slovesno izrekel svoj ugovor zoper tako imenovane neposrednje volitve. Konečno zbor prosi, naj c. kr. apost. Veličanstvo, varh postavi in tudi naši deželni vstavi, blagovoli našo pravico braniti in zavetovati.

Ljubljanska hranilnica razgláša, da od 1. mal. serpana 1873 dalje bode plačevala po pet odstotkov, to je po pet od sto (namesto po 4½, kakor je bilo dosedaj). Jemala pa bode za posojene denarje po 6 od 100. Štela (rajtala) bo obresti po pol mescih; ne po celih kakor dosedaj. — Obresti denarjev, ki jih posojuje na nepremakljive zastavljene reči, so že zdaj povišane od 5½ na 6½ odstotkov. — Hranilnične bukvice se dajejo brezplačno.

Dobro bi bilo, ko bi se tudi papirničarski dobičkarji med seboj jeli skušati, morebiti bi se vendar potlej papir tako hudo ne dražil. Bukev že kmali ne bo moč na dan spraviti, ker papir je vedno dražji, delavci dražji — vse le dražje! —

Gg. sošolcem Fr. Ločnikarjevim. Vaš sošolec nekdanji izverstni Alojzijanec g. France Ločnikar je 13. okt. t. l. storil slovesno obljubo kot redovnik benediktinskega reda; 15. t. m. prejme poddijakonstvo, 21. dijakonstvo in 22. red mašnikovega posvečenja. Slovesno novo mašo bo imel 25. dec. v benediktinskem samostanu šent-Ludovik v gornji Ameriki. Bo mutedaj, kakor piše, ta dan dvakrat „sveti dan“. Vsem vam naj bo verli prihodnji apostelj severne Amerike, benediktin Bernard Marija, priporočen posebno te dni v molitev in blag spominj.

Nekdanji njegov predstojnik.

Iz Terzaškega, 5. grud. — Ljuba Danica! Pred meseci sem sprožil misel, naj bi se za Slovence prelepe bukve: Hebdomada sancta v slov. jeziku z lat. tekstom in slov. pojasnili izdale, da bi tako pobožno slovensko ljudstvo pri sv. opravilih velikega tedna duhovna spremljavalo. Misel ta je kmalo podpore dobila, in kmalo so se nekteri drugi z drugimi nasveti oglasili; ali od tistega časa pa se zdi, da je ta reč zaspala, ker se o tem nič več ne sliši. — Nekdo je nasvetval, naj bi se predglaske (antifone) in psalmi

s sekiricami izdali; ali ta, ki je to nasvetoval, ni pomislil, da take bukve, soditi po Schleichertu in Vilseckerju, bi bile predrage in bi k večjemu kaki duhovni ali sem ter tje kak učitelj po njih segali, — pa koliko? — Namen slov. Hebdomade mora biti ta, da se mej prosto ljudstvo vdomači (lat. tekst pa zraven, da lahko tudi duhovnom služi), kakor se je vdomačila mej laško ljudstvo po slavnem Martini-ju izdelana. Za tega volja bi bilo v začetku gotovo dovolj, ako bi se Hebdomada na svitlo dala brez sekiric, prvič že zavoljo prevelikih stroškov, drugič pa, ker bolj ročna bi se lahko tudi tako vravnala, da bi služila mesto molitvenih bukev.

Okoličan.

Z Dolenjskega. Veliko se je sedaj govorilo in tudi pisalo v deželnem zboru o šoli, učiteljih in orglavcih. Ukrenili so; ali bode za nas učitelje boljše ali slabše, se bo še le vidilo. Če ostanemo tudi še mežnarji in orglavci, kakor je gospod Apfaltrern rekel, da pride na tisoč goldinarjev učitelj in s tem plačilom se že lahko na deželi živi; ako bi tudi še par sto ali pa še 400 zbrisal, bil bi zelo zadovoljen in ostal bi kakor do sedaj še rad vse skupaj. *) Da se le zamore pošteno živeti in si omišljevati za vsaki stan potrebne priprave. Tudi orglarija veliko truda stane, posebno podučevanje v petji, kajti rado se zgodi, ko so pevkinje bolj dobro podučene ter lepo ubrano pojó, se pa že ktera omoži ali tako ali tako oddalji od petja. Pa moj namen ni tega popisovati, ampak priporočiti že večkrat pohvaljene in na svitlo dane cerkvene pesmi g. Andreja Vavkna v Cerkljah. Poročal je gosp. F. Bevk v „Uč. Tovaršu“ gosp. duhovnom in orglavcem, da se na Kranjskem nahaja dobrih orglavcev na kmetih, pa pravi, da je tudi še veliko škripačev, ki še celo med sv. mašo njih umetnosti „Fuge“ od Nocta (ne pa od Bacha) „marše“ in še celo „all' ara chi cana“ rožljajo. Ali je to za cerkev primerno? Mislim da ne. — Kmetom, se vé, da tako orglanje dopade, in petje, ki je preveč veselo, da jih v peto šegeta. Kdo je temu kriv? Lahko bi veliko povedal o tem, ali rajši molčim. Tudi petje je včasih sem ter tje tako, kakor se velikokrat sliši po gostilnicah. **) Ne more se dandanes reči, da nimamo lepih cerkvenih pesem, kakor so mnoge od ranj. gospoda Riharja, Nedveda, Försterja, Adamiča, Belarja, Vavkna, Gerbica, Cveka, in drugih veliko. Posebno za ljudstvo so kaj umevne in priljubljene gosp. Vavkove pesmi, ki jih je vlni na svetlo dal. V našem kraju jih ljudje zelo radi poslušajo, kajti te so postavljene od izurjenega orglavca in pevca. Tudi besede so lepe in umljive. Petje povzdiga serce k pobožnosti, toraj se mora tudi razumeti, kar se poje. Odveč bi bilo sploh znanega in v godbi in petju verlo izurjenega skladatelja gospoda Andreja Vavkna iz Cerkelj hvaliti, ker je že mnogo lepih cerkvenih pesem na svitlo dal, posebno pa Šmarnične, misijonske, ki se ne le po Kranjskem, ampak tudi po Štajerskem in drugih slov. krajih tako verlo popevajo; pa tudi od sv. obhajila, in posebno še lepe božičnice. Naj bodo toraj priporočane farnim predstojništvom, gg. učiteljem in orglavcem zraven drugih tudi Vavkove pesmi.

Hrušovski Janez.

V Gorico pride prezimovat z otroci nadvojvoda Karol Ludovik v Seilerjevo hišo ob solkanski cesti, ki je v ta namen najeta. — To isto se tudi govori o svitli cesarici.

*) Sklenjeno je, da se služba obojna in plača loči, kakor je znano. Vred.

**) Zato je cerkvena zapoved, da naj imajo take pesmi potenjeje od v. č. škofijstva, kar smo tudi zadnjič omenili; potlej se ni bati, da bi se kaj neprimernega v cerkvi pelo. Naše priporočilo toraj le toliko velja, kolikor v. č. škofijstvo takim pesmim priterdi. Vred.

Iz Ljubljane. Iz deželnega zbora. 7. grudna je bil med drugim sprejet nasvet za prenarejo vojne postave v oziru na enoletne prostovoljce v korist bogoslovcev. Dovoljena je bila šola za vinstvo na Ipavskem; v ta namen je gr. Lanthieri svoje posestvo Slap ponudil na 30 lét zastonj. Dolencem, kateri bi tudi radi bili imeli vinorejsko šolo, so obljubili nižji kmetijsko šolo na Dolenjskem. Obé šoli bode ministerstvo podpiralo. Dr. Bleiweis je predložil in vterjeval adresu do svitlega cesarja, v kateri večina svoje želje in pritežnosti izrekuje. Ukljub nasprotvanju tudi od nekterih iz večine je bila adresa kar počez sprejeta. G. V. Zupan se je poslanstvu odpovedal, rekiši da z adresno ni zadovoljen. — Izrekel je zbor po daljši obravnavi obžalovanje nad tem, da je minister brez predloga od deželnega šolskega sveta izvolil enega deželnega šolskega svetnika. — Izvoljena v državni zbor sta gg. Horak in dr. Costa. Poslanci naj v derž. zbor ne pojdejo, želi federalistiška stran. Ljubljanskemu mestu se je privolila loterija v prid posojila: pol drugi milijon gold. — S klici na svitlega cesarja je bil zbor sklenjen v saboto zvečer po osmih.

V Cerkljah. V deževni in viharji noči od 9. do 10. decembra so brezbožni tatovi skozi okno pri velikem altarju v farno cerkev vlomili in jo oropali. Odnegli so težko sreberno monštranico gotičnega zloga, sreberni ciborij in veliko svetilnico. Tudi v žagred so hotli priti, pa vrata so močne in v kamnite stebre vdrlane, zato jih ulomiti niso mogli. Ob 4 zjutraj je cerkovnik ljudem cerkev odperl, in ugledali so, da luč pred velikim altarjem na tleh gori; kar je bilo znamenje, da je cerkev okradena. Žalost je silna po celi fari, in toliko večji, ker po vsem skerbem preiskovanju ni moč zaslediti, kam so hudodelniki presv. Rečnje Telo djali in kaj z Njim storili. Vse se čudi, kako je mogoče, da se človek takega hudodelstva loti. Resnično je Bog prizanesljiv, da tolike hudodelnike na svetu terpi. Skoraj je gotovo, da so tatovi že pred vedili, kje bodo nakradeno prodali; znalo bi se naključiti, da kdo kaj od tega poizvè; toraj prosim, ko bi se kaj takega primerilo, mi nemudoma naznaniti, ako bi bilo moč, da se tatovom na sled pride.

Anton Golobič, s. r.
fajmošter.

Koroško. Kakor dunajski brezverci, tako so tudi v Celovškem deželnem zboru po jezuitih mahali. Liberalci so povsod v nasprotju z vernim in katoliškim narodom, zato bodo zapored odleteli pri volitvah, samo da se narodi bolje zavedó. Branila sta redovnike mil. škof in g. Einspieler, ktera kaj boljšega vesta o jezuitih, kakor pa njuni tovarši iz judovskih „Pres“ in „romanov“. — „Vaterland“ ravno dokazuje v daljšem spisu, kako je hujskanje zoper jezuite ogrinjalo, s katerim liberalstvo pokriva svojo spačenost (korupcijo) pa lakomnost „alla Giskra“ pri „špekulacijah“, in pa da je to nova stopinja na potu v Berlin.

Razgled po svetu.

Rimsko. Za praznik neomadežanega spočetja Marije Device je „Unita cattolica“ izročila sv. Očetu 14.000 frankov darov, ki so jih zvesti Italijani zopet darovali Piju IX. Dobro pa je vediti, da je letos to že enajsto poslanje teh darov iz Torina v Rim po tem samem časniku, brez ozira na druge. Že samo taki obilni darovi dosti jasno pričajo, da naj večji večina Italijanov je dobrih in katoliških, in da le prederznost sovražnikov jih strahuje, kakor se tudi cela čeda dobrih ovčic enega samega psa ali pa volka boji. Ko pride po božji previdnosti ura rešenja, se bo tropa samosilnikov tako zgubila, da se bo vsak čudil, kako so bili kós tolike množice strahovati. Tako je povsod; malo več serčnosti je treba dobrim in poštenim katoličanom, pa se bo skril

zeléneč s svojimi sužnji v tamine, kakor kert, da ga ne bo več viditi. —

Rim je v resnici Marijno mesto, ker ima šestdeset cerkev, ki so Mariji D. posvečene, med njimi so 4 Marijnega neomadežanega spočetja.

Velikanski steber, ki zdaj na Španjskem tergu v Rimu služi za spominek neomadežanega spočetja, je bil najden na Marcijevem polji (Campo Marzo) l. 1777, in bil je na dan spravljen na povelje Pija VI in postavljen s podobo Pravice na verhu, kjer se zdaj tujci s svojim parlamentom zvirajo. 6. grudna je poslanec Machi ministra blagajnika potoškal in poprašal, kako je s tistimi čez tremi milijoni lirami, ki so odločene sv. Očetu. In Kvintino Sella je vradno poterdil, da se je Antonelli zahvalil in naznanil, da denara ne more sprejeti za sv. Očeta. Sv. Oče ne morejo od grabežev darila sprejeti; to naj nazaj dajo, kar so po krivici vzeli. „Unita“ pravi: „To je edini na Laškem, morebiti edini v Evropi, ki oporeka, se brani denara.“ Čudijo se nad preslavno stanovitnostjo Pija IX sovražniki sami. Poslanec Ferari je djal: Časi so se spremenili; ali papeži se ne spremené. Pij IX je zavernil denar Kvintino-Sellatov, kakor je Pij VII zavernil denarje Napoleona I, in kakor je sv. Peter zavernil denar Šimóna Čarovca, kakor je Jezus Kristus zavernil ponudbe hudiča skušnjavca.

Namesto tega, da Pij IX zavračajo denar, pa drugi toliko bolj po njem hlastajo. Strahovite so vradne naznanila v tem oziru v tej „svobodni Italiji.“ Le nekoliko malo naj bravci zvedó. Kar se tiče očitne varnosti je res, da so ljudje neizrečenega milovanja vredni. Poslanec Locava je v zbornici naznanjal, da kakor so ljudje z davki preobloženi, je vender še huje to, ker si niso življenja in premoženja svésti. Briganti še zmiraj po nekterih krajih strašno počenjajo. Eden tacih si je zbral derhal, vjel tega in unega državljana ter ga je držal vjetega mesce in mesce, dokler ga niso njegovi sorodniki odkupili z nezmernim denarom. V nekterih krajih v Siciliji se hočejo ljudje zediniti s potepuhi, ker nimajo nič zaupanja do vlade, da bi jih varovala. (Marsikteri gotovo pomni, kako so mavtarski časniki pred kaj časom zabavljali in nesramno lagali, kako slaba je n. pr. papeževa vlada, akoravno ni bilo nikoli pod papeži in drugimi vladarji še sence tega ne, kar se godi zdaj.)

In tako je pri vsem tem, da so vse ječe polne in da je leto za leto veliko več hudodelnikov. Lanza ima zdaj 76.536 jetnikov. Še veliko več jih ima Lanza zunaj ječ, zakaj l. 1872, to je letos, je bilo že v prvih devet mescih 2.865 ubojev, 29.512 ranjenj, 3.568 zavedanih, in 52.266 raznih tatvin!

Če je prvi državni služabnik nekaj brigant, potlej ni čuda, da so tudi drugi. — Kdor je pri tem še slép, on je tudi bedak in hudobnež, ter mu ni skor nič več pomagati. „Humiliati sunt inimici nostri,“ zamore reči Pij IX.

Avstrijsko. Avstrijska pravna in federalistiška stranka, kakor „Vaterland“ piše, se med avstrijskimi narodi vedno bolj vterjuje, odkar so si 8. oktobra v razglašenem programu iz vsih dežel in narodov tisti roke podali, kateri so za Avstrijo, za cesarja iz Božje milosti, kateri hočejo katoliški kristjani biti in ostati, nočejo pa brezverskega liberalizma; kateri hočejo pravico vsim narodom in vsim stanovom, ne pa kakor liberaluhi, ki zoper vso človečnost in pravico iz dežele preganjajo stanove, kateri so jim preveč verni in katoliški, ali ki le enemu ali dvema narodom in jezikom privošijo oblast in napredek, druge pa išejo potlačiti. Reč, ki ni na vse strani pravična, ne mora

za stanovitno ostati, ko bi se tudi vesoljni svet za njo poganjal.

Francosko. V francoskem narodnem zboru dobiva čedalje večji moč katoliško-konservativna stran. Republikanarji so zato jezni in tiše na to, da naj se zbornica razreši. Odbor 30 udov se peča s tim, da bi narodni zbor in predsednika Thiers-a kako vmiril. Več govornikov, med njimi škof Dupanlop, je v zboru vlado pestilo, zakaj je zvolila šolskega nadzornika nekóga, ki ga dolžé, da je ateist, brez vere v Boga. Tudi zastran preganjanja katoličanov na Japonskem, katerih je neki že nad 1000 v nadlogah konec vzelo, je bil minister Remusat interpeliran, kateri je nekaj obljubil, kako bode japonsko poslanstvo podučiti o „humaniteti“ in „toleranciji“, ki naj jo študirajo v Evropi. — Treba bi bilo tudi interpelacije o preganjanji katoličanstva v Bizmarkiji.

V Jeruzalemu je umrl ondodni katoliški patrijarh Jožef Valerga.

Jezuitovski sovražniki požigavci. Katoliška gospá Stapleton Bretherton na Angleškem je iz Nemčije pregnanim jezuitom to milost storila, da jim je ponudila svoje veliko posestvo Ditton-hall pri Preslott-u v Lonkašire-u. Pričakuje se neki tam veliko jezuitov in njih gojencev. Tednik „Catholic Opinion“ pa pripoveduje, da od nekaj časa posestnica dobiva pisma z žuganjem, da se ji bo hiša požgala, ako jezuiti dobé pribežališe pod njeno streho! —

Sedanja liberalnost spolnuje zapoved ljubezni do marsikterih, do kersanskih kristjanov pa gotovo ne. To pojasnujete naslednji dogodbi in tisué družih. — Marbach, občina pri Donavi, ohrani šolo s svojim osebnim premoženjem; podučujejo pa šolske sestre 124 deklic. Dovolilo se je pa tudi 4 judovskim deklicam hoditi v to šolo, ker daleč ondodni judovske šole. To zvé okrajni šolski svet in zdajci zapové, da šola mora biti brezverska! Iz učnih pripomočkov, knjig, razlaganja, pripovedovanja, govorjenja šolskih sester se mora — tebi nič meni nič — vse iztrebiti, izpustiti, pregnati med šolskim časom, kar bi utegnulo sto in dvajset deklic spomniti, da so katoliške vere; kajti 4 judinje bi se morebiti nad tem spotikale. (Pa gotovo toliko ne, kolikor prostomavtarski šolski svét!*) Sv. Oče Pij IX so pač vedili, kakošen sad obrodé konfesijonslozne šole.

Druga. Zdaj lazijo po Evropi japonski poslanci, in ti, kakor „Glas“ pravi, morajo biti „kaj blage dušice“, ker jih tako solučno-sijajno in prečastiljivo sprejemajo: celo knezi vabijo k mizi — japonske pogane, ki so krivi brezčestnih grozovitost, kakoršne počenjajo z ondodnimi kristjani. Ne le katoliški, tudi anglikanski in protestanški časniki ne morejo zakrivati nejevolje zarad take malomarnosti evrepejskih diplomatov za nesrečo in terpinčenje svojih bratov. Protestanški časnik „Westminster Ztg.“ n. pr., ko je mesto Edinburg sprejelo to poslanstvo, piše in pravi: „Mar to mesto ne vé, da je načelnik tega poslanstva osebno odgovoren za preganjanje kristjanov na Japonskem? Od 3000 jetnikov jih je poginilo že nad 1000, in družih 2000 se ravno zdaj terpinóči neizrekljivo. — Od vlád pač ničesar ni pričakovati. Naj kristjani na tisoče se gnivajo po strašnih ječah, državniki ne persta ne ganejo, da bi jih branili. — Tako nekoliko v prisiljavi protestanški list, od kterege bi bilo pa tudi znamenito slišati, kaj on misli o Bizmarku, kateri v tako strašno „olikani“ Prusiji iz dežele dervi, preganja in pahá svoje

lastne rojake in ondodne domačine, pa šolske sestre, ki družega niso zakrivile, razun da so otročiče podučevale? To se godi v deželi, v kateri so šole tako imenitne, kajti so „pruski šolmaštri“ vojsko s Francozi dobili“. Se vé, da je „olikan“ sedanji svet in poln ljubezni, ki za vrabce, senice postave daje, da bi se jim kaj žalega ne zgodilo, in ne bili lačni gerdo pa gledajo in jezno godernjajo, ako papežu cropanemu dobre serca kak soldek dajo. —

Ako japonske veličastva kako v „Marbach“ ob Donavi prikorakajo, pa še v šolo pogledajo, ne mara tisti brezverski šolski svet ukaže 120 katoliškim deklicam križce poteptati — iz same gorečnosti za svojo „naj svetejši brezvernost.“

Iz Ljubljane. „Kdo bo meni ukazoval, kaj naj mislim jaz? Kdo bo mene silil, da naj grem k spovedi? Prav je imel Hus, da se je ustavil papežu! Kristus spovedi ni postavil“ — tako je boje razsajal neki profesor spet na gimnaziji ljubljanski. — „Quousque tandem, Catilina“? — kličemo njemu; mnogoterim šolskim svetovalcem pa: „Videant consules, ne quid detrimenti capiat juvenus studiosa!“

Duhorske spremembe.

V Ljubljanski škofiji. Č. g. Kosec Jernej, kapl. na Igu, je dobil faro Šent-Vid pri Cerkn.; č. g. Zagorjan Henr, kapl. v Žirih, faro na Verhu metliškem; na njegovo mesto v Žiri pride g. Ant. Verbajš, kapl. v Metliki, kamor pride duhoven nemškega reda č. g. Mazgon Jan. Č. g. Vrančič Fr. pride s Križevega pri Terž. k. sv. Križu pri Kostanjevici, ker ondodni duh. pom. o. Grošel Jak. se zavoljo bolezni začasno poda v pokoj.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Iz Sl. 6 gld.: „Bog daj že skoraj zmago sv. Cerkvi!“ — Gospá neimenovana 1 gl. star. den. v sr.; prosi sv. blagoslova sebi in možu za odpušanje grehov in srečno zadnjo uro.

Za afrikanski misijon. Iz. Sl. 7 gold. 58 kr. Iz Šmartna pri Kranji 7 gld. Iz št. Vida pri Zatičini 14 gold. po g. fajm. Kulavicu. Iz Kolovrata po g. fajm. 6 gold. Iz Budanj po g. J. St. 4 gld. 15 kr.

Za kristjane na Turškem. Iz Sl. 4 gld. 63 kr. Loški nunski samostan: 1 lep mašni plajš, 2 albi, 1 koretelj in 1 mašne bukve. Od sv. Katarine v Topolu dva st. mašna plajša in dva for. st. d. v srebru po g. fajm. Keršiču.

Za misijon v Marija Zvezdi v Banjaloki. M. Pintar platna z mrežicami vred za 1 mašno srajco, M. Pečar platna za 1 mašno srajco, L. Kajžerjeva pa mrežice k nji.

Za bulgarski misijon. Radoslav 50 kr.

Za sv. Detinstvo. Po g. Dolencu 1 gold. 20 kr. Cec. Pirnat 1 gld. v sr. Iz Sl. 1 gld. 79 kr. Radoslav 50 kr.

Škofu v Bukareštu za bogočastne potrebe. G. A. K. 1 gld. 20 kr.

Za Leopoldovo družbo. Iz Budanj po g. Iz St. 1 gld. 5 kr.

Za pogorelce v Zalogu pri Novem mestu. Iz Smlednika 2 gld. 75 kr. Iz Nakla po g. fajm. 5 gld. Iz Šmartna pri Kranji 12 gld.

Za pogorelce v Zalogu pri Nov. m. Iz Smlednika 2 gld. 75 kr. Iz Nakla po gosp. fajm. 5 gl.

*) V predmetji nekega mesta, kakor smo nedavno slišali, je bilo čez noč iz šole britke martre zmanjkalo. Otroci povedó staršem, starši pa zaterdijo, da noben otrok ne pojde v šolo, ako ne bo Božje podobe nazaj. Drugo jutro je bil križ spet na steni. —